

Тема 2. Теорія кризових явищ

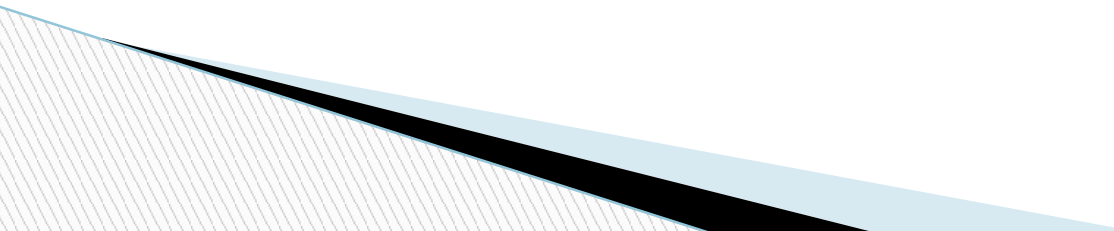
Криза (crisis)

- ...вирок з якого-небудь питання, вихід, рішення конфлікту (*походження слова*);
- ...ледве вимірюваний переломний момент, при якому рішенням є або смерть, або життя (*історія, Райнхарт Козеллек*);
- ... коли погляди зазнають серйозних змін (*філософія, Дж. Ст. Міль*);
- ...тимчасова фаза, протягом якої відбувається спад господарської активності (*економіка, Н.Д. Кондратьєв*); ... стан уповільнення розвитку, наступний за станом прискорення (*Л. Троцький*)...;
- ... коли у менеджерів обмежені можливості до внутрішнього регулювання господарського процесу (*управління, П. Самуельсон*)

- **Основна функція антикризового менеджменту**
– управління економічною стійкістю підприємства.
- **Криза** – це порушення економічної стійкості підприємства.
- **Економічна стійкість** – поєднання статичних та динамічних характеристик.

Криза - це порушення параметрів життєдіяльності системи на рівні, що загрожує її існуванню та розвитку.

Криза – системний підхід

- 1) характерний для складних систем;
 - 2) система функціонує, але на межі виживання;
 - 3) необхідні термінові рішення;
 - 4) необхідні зміни;
 - 5) управління в умовах невизначеності.
-

Статистика кризових явищ

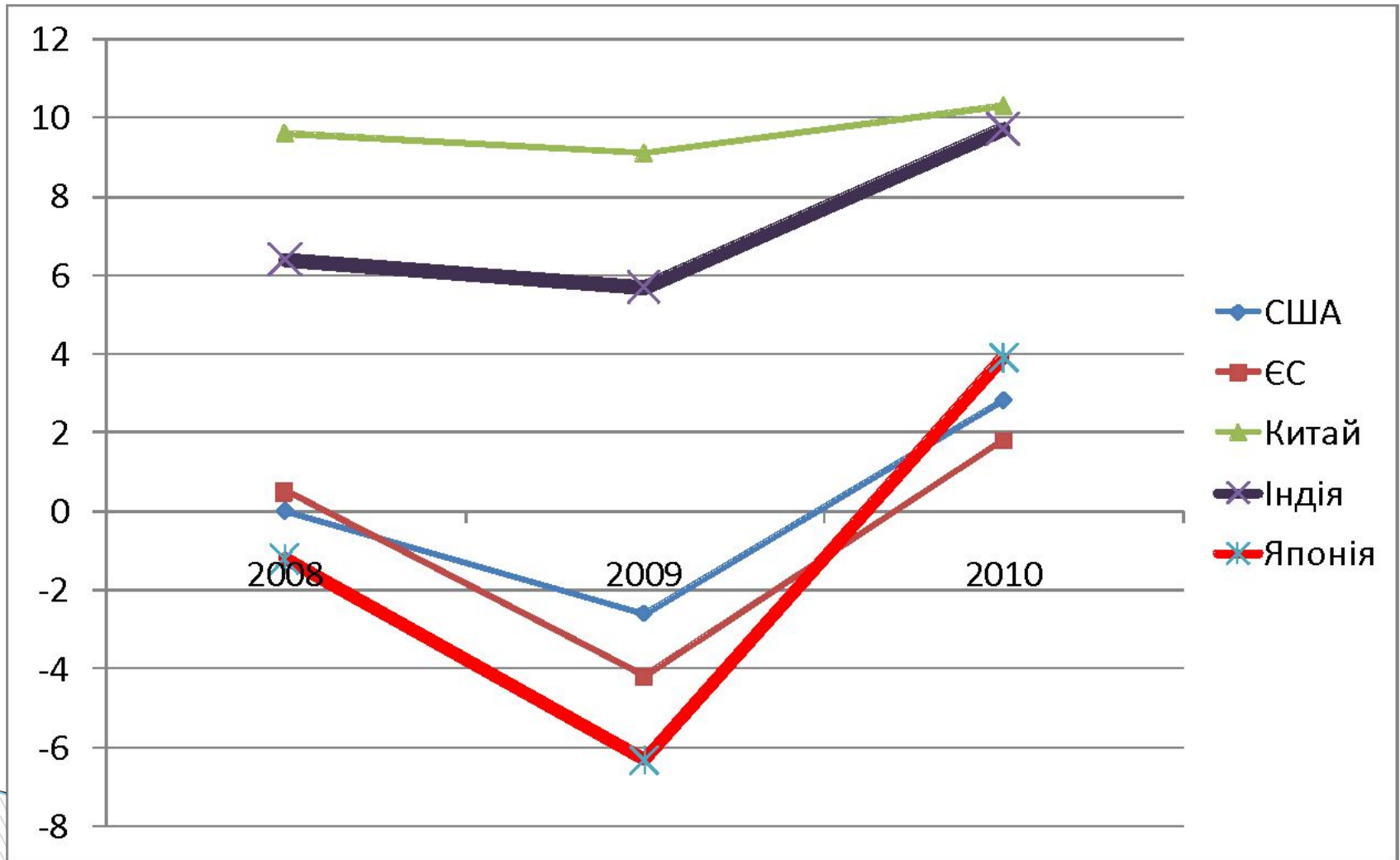
- **3 століття** (гіперінфляція в Римській імперії, викликана збільшенням платні легіонерам);
- **14 століття** – перші банкрутства банків (неповернення кредитів королем Едвардом III);
- **17 століття** – тюльпаноманія;
- **18 століття** – мильна кулька південних морів (1720), криза 1772, паніка 1792, 1796-1797;
- **19 століття** – 13 криз (5 американського походження, 1 австралійського, решта – європейського);
- **20 століття** – 15 криз (США, Великобританія, Японія, Росія, Мексика, скандинавські країни, Аргентина);
- **21 століття** – **9 криз !!!!!** (фінансова, енергетична, іпотечна, банківська, фондова...)

Світова криза 2008-2010 рр.

- Найбільш постраждали **галузі**:
 - металургійна (-40% експорту);
 - автомобілебудування (-35% експорту).
- Динаміка **цін**:
 - енергоносії (-37% в 2009 році, +36% в 2010 році);
 - сільське господарство (-17%, +33% відповідно);
 - металургійна галузь (-20%, +48% відповідно).
- **Географія** кризи: середні темпи росту ВВП:

- Світ (-2,4 +3,6);	Китай (+9,1 +10,3)
- США (-2,6 +2,8);	Японія (-6,3 +3,9)
- ЄС (-4,2 + 1,8);	Індія (+5,7 +9,7)

Темп приросту ВВП,%

Глобалізація – перемога часу над простором
Зігмунд Бауман

- Електронні системи дозволяють **ТНК бути вільними** від усіх обмежень природного, матеріального і соціального характеру
- Обсяг електронних трансакцій досягнув **1 300 000 000 000 дол. США в день**

Зростання ролі ТНК

- **ТНК (БНК)** – це корпорації, національні (багатонаціональні) за капіталом та міжнародні за сферою діяльності

- P&G
- Toyota
- GE
- Nestle
- MD's
- CocaCola
- Nokia
- Microsoft

Глобальні кризи

- Кількість учасників
 - Сила впливу
 - Тіснота зв'язків
 - Довжина ланцюга
 - Рух з обох сторін
- 1 300 компаній контролюють 60% решти ТНК світу (31 млн.);
 - 1 47 корпорацій мають глобальний вплив; здійснюють 50% прямих інвестицій – 10 трлн. дол. США (Инвестгазета, 2011, № 41).

Ефект доміно

Тотальний контроль

Швейцарський федеральний технологічний інститут:

- Аналітична база 31 млн. компаній
- Після фільтрації залишилось 1300 компаній (20% всього операційного доходу всіх ТНК)
- 147 найбільш впливових ТНК, які контролюють 40% активів решти ТНК
- Серед найбільших 40 ТНК: 21 США, 8 ВБ, 4 Франція, 2 Швейцарія, 2 ФРН, 2 Японія, 1 Канада

Причини кризових явищ (самостійне вивчення, www.economicus.ru)

- грошова теорія (Ральф Хоутрі)
- Теорія нововведень (Йозеф Алоїз Шумпетер)
- Психологічна теорія (Артур Сесіл Пігу)
- Теорія недоспоживання (Джон Гобсон)
- Теорія надмірного інвестування
(Фридрих фон Хайєк)
- Теорії економічних хвиль (М.Д. Кондратьєв,
М.І. Туган-Барановський)

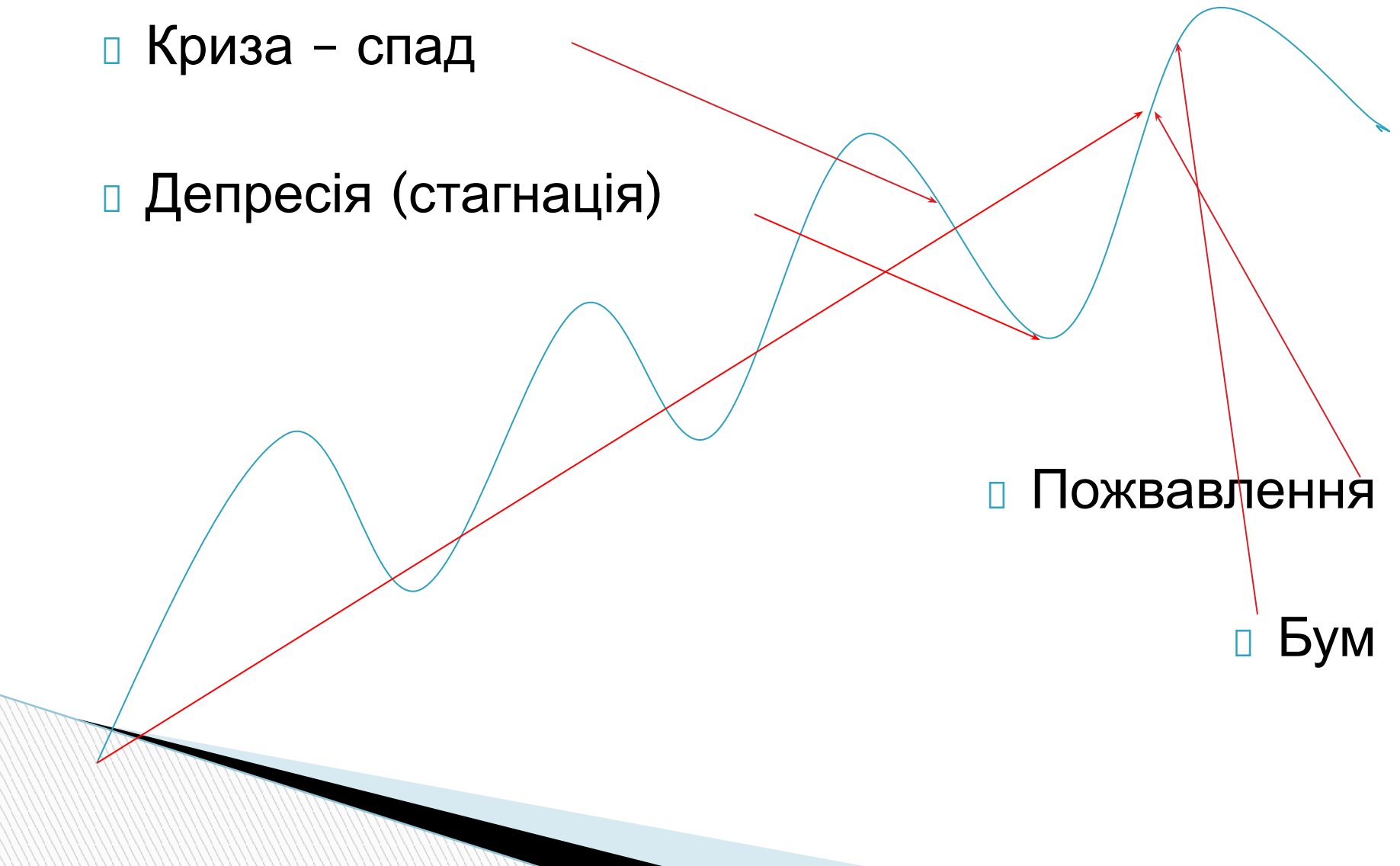
Еволюція наукових теорій

- 13 ст. – 30-ті рр. ХХ ст. – криза – це випадкове явище, вільна конкуренція здатна його попередити і перемогти;
- 30-ті – 60-ті рр. ХХ ст. – для подолання криз на макрорівні необхідно втручання держави для регулювання сукупного попиту;
- Сучасні теорії - держава може свідомо проводити проциклічну політику для досягнення політичних цілей (політичний діловий цикл А. Філіпса) та інші).

Криза – як фаза економічного циклу

- Криза – спад
- Депресія (стагнація)

- Пожвавлення
- Бум

Класифікація кризових явищ

- ▣ **Причини** (об'єктивні/суб'єктивні, зовнішні/внутрішні);
- ▣ **Наслідки** (реорганізація, руйнування, зворотні наслідки, незворотні наслідки, довгострокові та короткострокові наслідки);
- ▣ **Масштаб** (глобальні, регіональні, галузеві, індивідуальні);
- ▣ **Сфера** (політичні, економічні, соціальні, екологічні);
- ▣ **Тривалість** (поточні – раз в 5 років, середньострокові (8), інвестиційні (20), довгострокові (40-60), кризи способу виробництва (вікові).

Дякую за увагу!

